

לאסי, שובי לספא

דיקור לגמלים עם כאבי גב, רצועות מגנטיות ללאמות, שיאצו מתחת למים לכלבים ושיבולת שועל לפרווה של החתול. העולם המערבי מאמץ לחיקו את הוטרניריה האלטרנטיביות. 30 מרפאות כאלה כבר פועלות בישראל

אריאלה בנקיר, פיזה פורסם לראשונה: 04.07.2007 00:00 עודכן ב: 06.07.2007 00:00

הפיל בגן החיות של סינגפור סבל לאחרונה מצליעה, ואילו האורנג אוטנג סבל במשך שנה שלמה מעצירות. כנהוג בסינגפור, טופל הראשון באקופונקטורה (עם מחטים ארוכות ועבות במיוחד, כמובן) ואילו מצוקתו של השני נפתרה בזכות שילוב של צמחי מרפא ותה ירוק. במזרח הרחוק מטפלים באמצעים אלטרנטיביים כבר אלפי שנים; במדינות כמו הודו וסין היתה הרפואה המסורתית האופציה היחידה עבור הציבור העני שגר באזורים כפריים מרוחקים מהמרכז, וגם כיום, לצד הרפואה המודרנית, משולבות במדינות אלה טכניקות אלטרנטיביות בטיפול בחיות. ביפן, שבה יש יותר חיות מחמד מאשר ילדים עד גיל 15, תופסים יפנים רבים את החיות שלהם כבני משפחה נוספים. כתוצאה מכך ישנה פריחה לא רק של טיפולים רפואיים משלימים לחיות, אלא גם של מרכזי ספא, מכוני יופי ומסעדות לחתולים, מאמנים אישיים לכלבים, בגדי מעצבים ומיני המצאות דיגיטליות - החל בפלסטרים שמזהים את מצב הרוח של החיה וכלה במצלמה מיוחדת לכלבים. שוק מוצרי החיות ביפן, שכולל מזון, צעצועים, מוצרי טיפוח ותוספי בריאות, מגלגל כיום כ-7 מיליארד דולר בשנה.

בארצות הברית, שאוכלוסייתה גדולה כמעט פי שניים וחצי מזו של יפן, מחזור השוק הוא כ-40 מיליארד דולר בשנה. בעריה הגדולות של ארצות הברית, כמו גם באלה של אירופה, כבר לא נדיר למצוא מרפאות וטרניריות שמציעות שירותי תזונה ופיזיותרפיה, מרכזי שיקום לכלב ולסוס המצוידים בבריכות מחוממות ובהליכונים תת-מימיים, או מטפלים עצמאיים בהומיאופתיה, דיקור ופרחי באך. מה שהחל כטרנד נדמה כיום כאורח חיים חדש; סקר שערך לאחרונה ארגון מגדלי הסוסים של אמריקה גילה כי 17% מבעלי הסוסים מטפלים בהם באקופונקטורה, 22% משתמשים בפיזיותרפיה, 8% בכירופרקטיקה ו-6% בהומיאופתיה ובצמחי מרפא. בפינלנד, המדינה היחידה באירופה שבה דיקור נכלל בתוכנית הלימודים לוטרניריה, 5% מהחקלאים משתמשים בטיפול הומיאופתי, וכמוהם 14% ממגדלי הפרות לחלב בשוודיה, בעיקר בעלי משקים אורגניים. בארצות הברית מוכרים היום מזון הוליסטי לכלב ולחתול ללא חומרי לוואי, חטיפי בריאות, תוספי תזונה, ויטמינים ומינרלים, תכשירים נטורופתיים ומוצרים הוליסטיים לחיזוק המערכת החיסונית וכן תכשירים נגד קרציות ופרעושים המבוססים על חומרים טבעיים, נקיים מריסוס ומכימיקלים. למעשה, בחנויות רבות בניו יורק ובסן פרנסיסקו נדיר למצוא מזונות שאינם הוליסטיים ושלא מכילים רכיבים יחודיים, ועל המדף בולטים מוצרים כמו מזון על בסיס אבוקדו ואורז חום, מוצרים לטיפול הפרווה משיבולת שועל, צמחי לניקוי העיניים וגם אוכל צמחוני ואורגני לכלבים, במחירים שלרוב אינם גבוהים ממחיריהם של מוצרים איכותיים סטנדרטיים בשוק.

"אין ספק שהתחום מתפתח", אומרת ד"ר סטייסי ג'וי הרשמן העוסקת זה עשור ברפואה משלימה לחיות, בקליניקה שלה שבמדינת ניו יורק. "מסקר שנערך לאחרונה בבריטניה בקרב 74 אלף בעלי חיות מחמד עלה ש-17% מהם פנו לטיפול אלטרנטיבי עבור בעלי החיים שלהם", היא אומרת. אל הרפואה האלטרנטיבית הגיעה ד"ר הרשמן, כמו מרבית העוסקים בתחום, במקרה; לאחר תום לימודיה חשה תסכול מחוסר היכולת לטפל בבעיות רפואיות כרוניות, כמו בעיות עור ואלרגיה. בחדר המיון הווטרינרי שבו עבדה נתקלה בספר מאת ד"ר פיטקרין, העוסק בהומיאופתיה וטרינרית. "התגובה הראשונית שלי היתה - מה זה בכלל הומיאופתיה? אבל המידע בספר לגבי בעיות כרוניות, ובעיקר הסיכונים שנגרמים מחיסוני יתר, גרם לי להירשם לקורס בנושא".

לאחר הקורס התמחתה ד"ר הרשמן גם באקופונקטורה וטרינרית, והחלה ליישם אותה על בעלי החיים הפרטיים שלה ועל חיות בבתי מחסה שבהם התנדבה. "גיליתי שאני מסוגלת להציל שגרים שלמים של חתלתולים שחולים בשפעת או בזיהום בדרכי הנשימה העליונות, במקום להרדים אותם. כיוון שמדובר במחלות ויראליות, הטיפול ההומיאופתי עובד במהירות ומעורר את המערכת החיסונית של החתולים להילחם במחלה. מאז הפילוסופיה שלי היא לטפל בפציינט באופן הוליסטי ככל האפשר, אבל כמובן שישנם תמיד גם פציינטים חולים מדי, שמערכת החיסון שלהם חלשה מדי מכדי להגיב לטיפול הומיאופתי או דיקור. במקרים כאלה אני פונה לטיפול הקונוונציונלי".

במדינת ניו יורק לבדה פועלים כיום שלושה בתי חולים וטרינריים המציעים גם טיפולים אלטרנטיביים. במדינות כמו צרפת, אנגליה ושווייץ הוקמו ארגונים המקדמים את הנושא, כמו "הארגון לסוס ההוליסטי", "האגודה לקידום תרפיות מים בכלבים" ו"המרכז לטיפול באמצעות צליל ואור בסוסים". גני חיות רבים במערב הולכים בעקבות המזרח, ונעזרים בשיטות כמו דיקור כדי להתמודד עם מחלות החיות. כך למשל עם ג'ול, גמל קשיש בגן החיות של בוסטון, שחזר ללכת אחרי שדיקור ריפא אותו מבעיות אורתופדיות מלוות בכאבים חזקים, ועם נינה, נאקה מגן החיות של לונדון, שכאבי המפרקים שלה טופלו בדיקור.

במילאנו, לדוגמה, נפתח לאחרונה "המרכז לבריאות הכלב", ובו לא רק אולם משחקים מקורה בשטח 5,000 מ"ר, אלא גם טיפולים מגוונים כמו עיסוי רפואי עם חומרים טבעיים, חבישות חמות או קרות, טיפולים בגירוי חשמלי לשיקום כלבים לאחר תאונה או ניתוח, ובריכות מחוממות שבהן נערכים טיפולי וואצו - שיאצו מתחת למים.

בנוואדה פועלת חברה ייחודית המשווקת קולרים מגנטיים לשיפור בריאות חיות המחמד, ומגיני פרסות מגנטיים לסוסים הסובלים מבעיות מפרקים, וכן אביזרים יחודיים יותר, כמו רצועות מגנטיות ללאמות ותחבושות מגנטיות לפרות, שלטענת המשווקים מגבירות את תפוקת החלב ומעודדות פרויון. מרפאות רבות בארצות הברית ובאירופה מציעות כיום לסוסים סוגים שונים של תרפיה וכלים אבחוניים יקרים שבעבר היו נחלתם של בני האדם בלבד, והמודעות הגוברת, ובעיקר הדרישה מצד בעלי הסוסים ממשיכות לדחוף את התחום קדימה.

מנוחה ליגע

במרפאה של עופר הירשפלד בתל אביב.

גם בישראל תחום הרפואה האלטרנטיבית בבעלי חיים צומח במהירות. כ-30 מטפלים ברפואה אלטרנטיבית פועלים כיום בארץ, רובם בוגרי הקורס לרפואה משלימה בבעלי חיים של מכללת וינגייט. רובם עובדים בשיתוף פעולה עם מרפאות וטרינריות קונוונציונליות. "מדובר בתחום חדש יחסית בארץ, ועם זאת הוא מתפתח, צובר תאוצה ומתחיל לחלחל לתודעה. עצם פתיחת מסלול הלימודים במכון וינגייט הוא הוכחה לכך, אבל גם מספרן הגדל של מרפאות וטרינריות שמכניסות שירותי רפואה

נעה זק מטפלת בדיקור בכלבה

משלימה", אומרת אילנה שבתאי, בוגרת הפקולטה

לחקלאות ברחובות והקורס במכללת וינגייט, שעוסקת

ברפואה משלימה בבעלי חיים זה שנתיים.

צילום: דן קינן

"אם עד היום, הטיפול האלטרנטיבי בבעלי חיים היה בעיקר הומיאופתי, הרי שהיום אפשר למצוא מגוון רחב יותר של טיפולים. ישנן כמה מרפאות שמציעות דיקור סיני, כירופרקטיקה, צמחי מרפא, פרחי באך ועוד, שהמוכרת מביניהן היא כנראה בית החולים השיקומי בעין דור, ששם מטפלים בין השאר גם בהידרותפיה".

לדברי שבתאי, ישראל עדיין רחוקה מארצות הברית או אירופה, לא בגלל הבדלים ברמה המקצועית, אלא בגלל מודעות נמוכה יותר לאפשרות האלטרנטיביות, והטמעה מועטה שלה. "בארץ מתייחסים לטיפול אלטרנטיבי כמענה לבעיות פיזיולוגיות ולא כספא לכלבים", אומרת נעה זק, מטפלת מוסמכת ברפואה משלימה מהמרכז הווטרינרי בניהולו של ד"ר עופר הירשפלד. "רק מעטים באים לפנק את הכלב. אבל צריך לזכור שאקופונקטורה היא לא פינוק, אלא אמצעי טיפולי לכל דבר. כך גם לגבי פרחי באך למשל, שמשמשים בדרך כלל לפתרון בעיות התנהגותיות או נפשיות שמתבטאות בבעיות פיזיות. היה לנו למשל מקרה של כלב שהגיע עם בעיות עור קשות, שהובילו למזג אלים ותוקפני. אחרי שטיפלנו בבעיות העור, נעלמה גם ההתנהגות האגרסיביות.

"רק אחוז קטן מהאנשים שמגיעים אלינו חי אורח חיים לא קונוונציונלי, צורך אוכל אורגני ומטפל בעצמו בטיפולים אלטרנטיביים. למרות שבהחלט יש לקוחות שמגיעים לאחר שהם עצמם, או קרוב משפחה, פתרו בעיה רפואית באמצעות רפואה משלימה. ויש כמובן את אלה שנמצאים במצב שבו אין להם יותר מה להפסיד, ואז הם מגלים פתיחות רבה יותר לטיפול אלטרנטיבי. אבל רוב הבעלים שמגיעים למרפאה לא מחפשים בהכרח טיפול אלטרנטיבי, אלא פשוט מענה לבעיה של הכלב או החתול. הם רוצים לשמוע מה האופציות הטיפוליות שעומדות לרשותם, ואז הם מגלים שקיים גם הטיפול בדיקור. את רוב המקרים אנחנו מצליחים לפתור בדיקור, ובמקרים מיוחדים אנחנו משתמשים באלקטרונוירואקופונקטורה - זרמים חשמליים חלשים לגירוי נקודות עצביות. במקרים מיוחדים אנחנו משלבים תוספים כמו ויטמינים או צמחי מרפא, רגילים או סיניים".

מקרים רבים המגיעים אל המרפאה דורשים התערבות מהירה ויעילה, כמו במקרה של טאקי, כלבלב בן שלושה חודשים, שהגיע למרפאה עם בעליו לאחר שהותקף על ידי וירוס נדיר. מיכל, הבעלים של טאקי, הביאה אותו לטיפול בדיקור בניסיון אחרון להציל אותו. "את טאקי אספתי מכלבייה שבה רצו להרדים אותו ואת אחותו, ושבוע אחרי שהוא הגיע אלינו התפרץ אצלו הווירוס. הווטרינר הקבוע שלנו אמר שהסיכוי שהוא יצא מזה נמוך. זה היה מחזה נורא; תוך דקות התנפחו לו העיניים והחליפו צבע לירוק ולבן, והוא איבד את הראייה. בעקבות הטיפולים המצב הפיזי שלו התייצב, אבל הוא נשאר עיוור. במקרה הגענו לנעה. היא הגיעה אלינו יום-יום במשך ארבעה ימים וטיפלה בטאקי בדיקור, וראינו שיפור מסוים אבל עדיין לא היתה שום ראייה חד-משמעית שהדיקור עובד. ואז, בטיפול החמישי, אני זוכרת שישבנו בחדר האמבטיה כדי שהכלבים האחרים לא יפריעו, ופתאום אמרתי לנעה 'תראי, העין חזרה לעצמה'. הצבע של העין חזר לעצמו וטאקי החל שוב לראות. בתוך שבועיים גם העין השנייה החלימה. זה היה מדהים, הרגע הזה. כל המומחים האחרים אמרו שגם אם הוא יחלים ויחזור לעצמו הוא יישאר עיוור, אבל הדיקור פעל והיום, שנתיים אחרי, אין זכר לבעיות שהוא סבל מהן".

"לא תמיד אפשר להשתמש בדיקור כדי להבריא חיה", מבהירה זק, "אבל כמעט תמיד אנחנו מאפשרים לה אורח חיים טוב יותר, לעתים בלי התרופות שלאורך זמן פוגעות במערכות אחרות בגוף. ישנם גם מקרים שבהם דיקור מהווה את ההבדל בין חיים למוות. נגיד במקרה של כלב שסובל מנכות

כתוצאה מפריצת דיסק; מדובר בעצם בכלב שעושה צרכים על עצמו והרבה פעמים נאלצים להרדים אותו. אם בזכות הדיקור אנחנו מצליחים לשחרר נוזלים, להפחית את הכאב באזור ולאפשר לכלב ללכת, זה נראה לבעלים כמו נס".

דיקור והומיאופתיה יעילים במיוחד גם בפתרון בעיות עור שונות, כולל כאלה הנובעות מאלרגיה. "ברפואה הקונוונציונלית אין לבעיות אלה תרופת פלא; החיה תטופל באנטיביוטיקה או בתרופות נגד אלרגיה או בקורטיזון. לבעלים לא קל להתמודד עם מחלה שנגררת על פני שנים, הכלב מתגרד ללא הפוגה, פוצע את עורו, והפצעים מזדהמים בטיולים. אני זוכרת שהיה לי מקרה של כלבה עם בעיות עור חריפות. הבעלים כבר הוציאו אלפי שקלים על כל מיני טיפולים, אבל הכלבה המשיכה לסבול במשך הרבה זמן. בפעם הראשונה שטיפלתי בה הכלבה נרדמה מיד על שולחן הטיפולים לחצי שעה, והבעלים מאוד התרגשו. שאלתי למה, והתברר שסוף סוף הכלבה הצליחה לישון במשך חצי שעה רצוף מבלי להתעורר באמצע להתגרד. כשהיא חזרה הביתה היא נרדמה וישנה כמעט יומיים ברצף". כלבה נוספת שהגיעה לזק במצב קשה היתה מנצ'ה, לברדורית שחורה בת שמונה. "כשהיא היתה בת שנתיים התחילו לה גירודים ופצעים, בהתחלה באופן מינורי אבל עם הזמן העניין החריף", מספרת קארן, הבעלים של מנצ'ה. "לקחנו אותה לוותרנירים ולרופאי עור מומחים ועשינו המון בדיקות. חשבו שמדובר באלרגיה והיא קיבלה טיפול סטרואידי במשך כמעט שש שנים ותרופות במינון גבוה לבעיות בבלוטת התריס. בעקבות איזה צירוף מקרים שמענו על נועה, והתחלנו בטיפולי דיקור שנמשכו כמה חודשים ובמקביל הפסקנו עם הסטרואידים. תוך שבועיים כבר ראינו שיפור, לא רק במראה העור אלא גם בהתנהגות. הגירודים מאוד השפיעו על מצב הרוח של מנצ'ה, היא היתה יושבת בפינה, מדוכאת, מרוחקת אפילו מאיתנו, ופתאום היא נעשתה הרבה יותר אנרגטית ומלאת חיים. מנצ'ה היא כלבה עקשנית באופייה, ואי אפשר לומר שהיה קל בטיפולים, היא לא תמיד הסכימה לתת רגל שידקרו אותה ונעה היתה צריכה למצוא בכל פעם נקודה אחרת, היו ימים שבהם היא היתה רגועה יותר וימים שהיתה רגועה פחות, אבל בשלב מסוים היא הבינה שזה עוזר לה ובדרך כלל שיתפה פעולה עם הטיפול. היום אנחנו כבר לא מטפלים בדיקור ורק נותנים לה תוספת ויטמינים, והיא לא נראית אותה כלבה בכלל. אני חושבת שהדיקור זה מה שפתר את הבעיות. מעניין שהיא עברה את כל הטיפולים האפשריים אבל דווקא משהו פשוט כמו הדיקור זה מה שהציל אותה בסוף".

תעמולה קומוניסטית

מחירי הטיפול האלטרנטיבי בארץ משתנים בהתאם למטפל ולטיפול, אבל לרוב נעים בין 150 ל-300 שקל לטיפול, כשסדרת טיפולים טיפוסית נמשכת בין 5 ל-10 טיפולים. בארצות הברית עלות הטיפול היא בין 30 ל-100 דולר.

בדומה לרפואה המשלימה לבני אדם, גם הטיפולים והמוצרים האלטרנטיביים לבעלי חיים סופגים ביקורת פעמים רבות. הטענות העיקריות כלפי שיטות אלה הן שהמחקרים אינם חד-משמעיים, שהתרופות ההומיאופתיות לא עומדות בסטנדרטים של הרפואה המערבית, ושמתרת ההתלהבות סביב הטיפולים היא עידוד צריכה והרחבת השוק. לפי טענה אחרת, הרפואה המסורתית הסינית זכתה ליחסי ציבור שייחסו לה יעילות מסיבות פוליטיות, בראשן הצורך של המפלגה הקומוניסטית בסין להוכיח עם עלייתה לשלטון שהיא מסוגלת להציע טיפולים רפואיים גם לאוכלוסייה העצומה באזורים הכפריים. משם, לפי טענה זאת, בעקבות ההתעניינות הגוברת בפילוסופיות מזרחיות, חילחל הנושא למערב. מלבד המבקרים, עומד בפני הוותרניריה האלטרנטיבית מכשול נוסף, הנובע מפרק הזמן הקצר יחסית שבו פועלת רפואה זו בעולם המערבי, והוא חקיקה לא מספקת בתחום. בעוד שבמדינות מסוימות באירופה המטפל חייב להיות וטרניר, במדינות אחרות יכול כל אדם לעסוק ברפואה אלטרנטיבית

בחיות, ומשך ההכשרה הנדרש ממנו אינו אחד, ונע בין קורס קצר לתוכנית לימודים מלאה ומקיפה בת שנתיים (כמו במכללה בישראל) או בת שלוש שנים (כמו זו שמציע בית הספר לאקופונקטורה וטרינרית בפירנצה, היחיד מסוגו באירופה).

מטפלים בעלי הכשרה חלקית או לא מתאימה, או חסרי ניסיון קליני מספק בטיפול בבעלי חיים, עלולים אף לפגוע בחיות במקום לסייע להן. "הבעיה היא שבעוד שיש כ-500 וטרינרים הומיאופתים בארצות הברית, רק כ-30% מוסמכים באופן רשמי ומגיעים לקורסי השלמה וסדנאות, ואין להם בהכרח את הניסיון הקליני והתיאורטי הנדרש", אומרת הרשמן.

ובכל זאת נראה שהסתייגויות אלה לא מפריעות לציבור הרחב, ועולם הרפואה האלטרנטיבית ממשיך לפרוח. באגודה העולמית לדיקור וטרינרי רשומים אלפי וטרינרים, ואליהם מצטרפים מאות וטרינרים ומטפלים הומיאופתים בארצות הברית, אירופה ובמזרח הרחוק, ועוד עשרות שעוסקים בתחומים "קונוונציונליים" יותר, כמו פיזיותרפיה וכירופרקטיקה וטרינרית. עלייתם של הטיפולים בפרחי באך לכלבים הסובלים מלחץ וממצוקה נפשית, רייקי לסוסים הזקוקים להרגעה ולאיזון, אקופונקטורה לחתולים שסובלים מכאבים, צמחי מרפא והומיאופתיה לארנבים ושיאצו והידרותפיה לפרות, מסמנים לכל הפחות טרנד, ואולי אף עידן חדש בחייהן של חיות המחמד שלנו.*

טיפול בבובן. בניו יורק ובסן פרנסיסקו בולטים מוצרי מזון לחיות על בסיס חומרים טבעיים

סדנת יוגה לכלבים בטוקיו. ביפן יש יותר חיות מחמד מילדים מתחת לגיל 15